

TENİS BAŞHAKEMLERİNİN İLETİŞİM KAYGISI DÜZEYLERİ İLE KARAR VERME TARZLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Investigation of the Relationship Between Communication Apprehension Levels and Decision-Making Styles of Tennis Head Referees

Dr. Pero Duygu DUMANGÖZ

İstanbul Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi Bölümü, İstanbul/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2827-5538>

ÖZET

Çalışmanın amacı, tenis başhakemlerinin iletişim kaygısı düzeyleri ile karar verme tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Türkiye Tenis Federasyonu (TTF) resmî web sayfasından elde edilen bilgiye göre ülkemizde tenis branşında 65 başhakem görev yapmaktadır (<https://www.ttf.org.tr/>). Araştırmanın evreni ve örneklemini aynı olup TTF' ye bağlı olarak görev yapan 3'ü kadın, 51' i erkek toplam 54 tenis başhakemi oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde olup, değişkenler arasında ilişkisel tarama yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından, kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bu formda 5 soru ile katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların iletişim kaygısı düzeyleri, McCroskey (1982) tarafından geliştirilen, Çakmak (2014) tarafından Türkçe' ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan, İletişim Kaygısı Ölçeği/İKÖ-24 (Personal Report of Communication Apprehension/PRCA-24) kullanılarak ölçülmüştür. Araştırmaya katılan hakemlerin karar verme tarzlarını belirlemek için, Mann vd. (1998) tarafından geliştirilen ve Deniz (2004) tarafından Türkçe' ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Melbourne Karar Verme Ölçeği (Melbourne Decision Making Questionary I-II) (MKVÖ I-II) kullanılmıştır. Ölçekler elektronik ortamda hazırlanarak tenis başhakemlerine iletilmiş ve çalışmaya katılımda gönüllülüğün esas olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programında analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak, katılımcıların iletişim kaygı düzeylerinin ve karar verme tarzlarının tüm alt boyutlarda orta düzeyde olduğu, karar vermede öz-sayıgı düzeylerinin ise yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca MKVÖ-II'nin erteleyici alt boyutunun, İKÖ-24'ün %20,4'lük kısmından sorumlu olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların İKÖ-24 toplam puanları ile MKVÖ-I arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, MKVÖ-II' nin bazı alt boyutlarında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre İKÖ-24 ölçeğinin -grup ve genel alt boyutları puanları dışındaki- alt boyut puanları arttıkça, MKVÖ-II' nin alt boyut puanları azalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tenis, Başhakem, İletişim Kaygısı, Karar Verme

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between the communication apprehension levels of tennis head referees and their decision-making styles. According to the information obtained from the official website of the Turkish Tennis Federation (TTF), 65 head referees work in the tennis branch in our country (<https://www.ttf.org.tr/>). The universe and sample of the research are the same and it consists of a total of 54 tennis head referees, 3 women and 51 men, working under the TTF. The research is in the screening model, which is one of the quantitative research methods, and correlational scanning was made between the variables. In accordance with the purpose of the research, a personal information form was created by the researcher. In this form, it was aimed to determine the demographic characteristics of the participants with 5 questions. The communication apprehension levels of the participants were measured using the Communication Apprehension Inventory/Personal Report of Communication Apprehension/PRCA-24, which was developed by McCroskey (1982) and adapted into Turkish by Çakmak (2014) and whose validity and reliability studies were performed. To determine the decision-making styles of the referees participating in the research, Mann et al. (1998) and adapted to Turkish by Deniz (2004) and whose validity and reliability studies were conducted, Melbourne Decision Making Scale was used. The scales were prepared electronically and sent to the tennis referees, and it was emphasized that volunteering was essential in participating in the study. The obtained data were analyzed in SPSS 20.0 package program. Statistical significance level was accepted as $p<0.05$. As a result, it was revealed that the communication apprehension levels and decision-making styles of the participants were moderate in all sub-dimensions, while their self-esteem levels in decision-making were high. In addition, it was determined that the procrastinating sub-dimension of MKVÖ-II was responsible for 20.4% of PRCA-24. While no significant correlation was found between the participants' PRCA-24 total scores and MKVÖ-I, a negative and low-level significant relationship was found in some sub-dimensions of MKVÖ-II. Accordingly, as the sub-dimension scores of the PRCA-24 scale (except for the group and general sub-dimensions) increase, the sub-dimension scores of MKVÖ-II

decrease.

Key Words: Tennis, Referee, Communication Apprehension, Decision Making

1. GİRİŞ

Tenis, izleyici potansiyeli giderek artan ve her yaşta bireyin ilgisini çeken bir top oyunudur. Tenis oyununun yönetiminden sorumlu olan hakemlerin aldığı kararlar sportif başarıyı etkileyen en önemli faktörlerden biridir ve bu kararlar zaman zaman spor çevreleri tarafından sorgulanabilir ve oyunun adilliği etkilenebilir. Hakem, oyunu önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde değerlendiren (Orta, 2000; akt. Bahadır ve Certel (2013) ve tenis oyununu adil bir şekilde yönetmesi için yetkilendirilen kişidir. Hakemler tarafından verilen yanlış kararlar, sporcular üzerinde büyük etkiye sahip olabilir ve maçın sonucunu etkileyebilir. Bu nedenle hakemliğin doğruluğunu ve adaletini artırmak, çözülmesi gereken acil ve önemli bir sorundur. Bu sorunu çözmek için teknolojinin de gelişmesiyle birlikte bazı yardımcı ekipmanlar kullanıldığı görülmektedir. Örneğin tenis topunun uçuş izini ve vuruş noktasını gösteren, 2001 yılında icat edilen Şahin Göz Sistemi (Hawk-Eye) ilk olarak tenis oyununda uygulanmıştır. Ancak bir maç içerisinde bu teknolojinin kullanım sayısı, maçın sürekliliğini sağlamak için sınırlandırılmıştır. Ayrıca bu sistem bir maç sonrası doğrulama sistemidir ve nihai karar hala hakemler tarafından bu sisteme atıfta bulunarak verilmektedir (Chiu vd., 2010; Cui vd., 2017). Bu yüzden her ne kadar teknoloji var olsa da bir tenis maçında önemli rol oynayan hakemlerin, karar verme tarzlarının ve bununla ilişkili unsurların bilinmesi önem teşkil eder.

Ülkemizde hakemlik dört kategoriye ayrılmıştır. 22.02.2013 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye Tenis Federasyonu Merkez Hakem Kurulu Talimatı' na göre bu hakem kategorileri şu şekilde kademelendirilmektedir;

Çizgi Hakemleri (1. Kademe, 2. Kademe, 3. Kademe)

Gözlemci Hakemlik (1. Kademe, 2. Kademe, 3. Kademe)

Kule Hakemliği (1. Kademe, 2. Kademe, 3. Kademe, 4. Kademe, 5. Kademe)

Başhakemlik (1. Kademe, 2. Kademe, 3. Kademe, 4. Kademe)

Uluslararası Hakemler (White Badge, Bronze Badge, Silver Badge, Gold Badge) (<https://www.ttf.org.tr/>).

Bir hakemin görevi her zaman çevreden gelen doğrudan baskı ile yüzleşmektir, hakemin yaşadığı bu baskı, kararını etkileyebilecek kaygı semptomlarına sahiptir. Yanlış hakem kararları, başarısızlık korkusu, fiziksel saldırganlık korkusu, zamanlama sorunları ve kişilerarası iletişim kaygısı, çatışma gibi faktörlerden birinin sonucu olabilmektedir. Bu faktörlerden biri olan iletişim kaygısı, McCroskey (1977) tarafından şöyle tanımlanmaktadır; başka bir kişi(ler) ile veya beklenen iletişimle ilişkili korku veya endişedir. Bilişsel bağlamda iletişime dahil olma tasasıdır (Mutlu, 2012; akt. Çakmak, 2014).

Richmand (1984) bu tanımı şu ifadelerle genişletmiştir; yüksek iletişim kaygısına sahip olanlar, iletişim sırasında ya da iletişimi öngörürken duygusal sıkıntı yaşarlar, iletişimden kaçınmayı tercih ederler. Bu bireyler başkaları ve kendileri tarafından daha az başarılı, daha az yetkin, daha fazla eğitime ihtiyaç duyan, olumlu ilişkiler kurmakta zorlanan bireyler olarak algılanırlar (Falcione vd., 1977; McCroskey ve Richmond, 1979).

Tüm bireyler bir dereceye kadar iletişim kaygısına sahiptirler. Bununla birlikte yüksek düzeyde iletişim kaygısı olan bireyler, iletişimden kaçma, iletişimi kesme ya da iletişimde kesintiler oluşturma gibi tepkiler verebilir. (Cole ve McCroskey, 2003).

Hakem olarak başarılı olmak için oyun bilgisi, karar verme becerileri, psikolojik ve stratejik beceriler, iletişim becerileri gibi birçok konuda yetkin olmak önemlidir (Julian, 2019).

1960' ların sonlarından günümüze kadar, insan iletişimi alanında en çok araştırılan konulardan biri iletişim kaygısı olmuştur. Amerika' daki popüleritesine rağmen, en yaygın iletişim kaygısı ölçeği olan İletişim Kaygısı Ölçeği (PRCA-24) Türkiye' de yok denecek kadar az çalışmada kullanılmıştır. İletişim kaygısının çok sayıda psikolojik ve performans değişkenleri üzerindeki etkisi farklı birçok disiplinde araştırılırken, spor bilimciler tarafından kapsamlı bir şekilde incelenmemiştir.

Bu araştırmanın ana odak noktası tenis başhakemlerinin iletişim kaygısı düzeyleri ile karar verme tarzları arasındaki ilişkiyi saptamaktır.

Bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan ve test edilecek hipotezler şunlardır;

H1: Tenis baş hakemlerinin iletişim kaygısı düzeyleri puanları orta düzeydedir.

H2: Tenis baş hakemlerinin karar verme tarzları puanları orta düzeydedir.

H3: Tenis başhakemlerinin kişisel iletişim kaygısı düzeyleri ile karar verme tarzları arasında negatif yönde bir ilişki vardır?

H4: Tenis baş hakemlerinin iletişim kaygısı düzeyleri, karar verme tarzlarını yordamaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama (betimsel) modelinde olup, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ilişki (korelasyonel) tarama yapılmıştır. Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama araştırması denir (Büyüköztürk vd., 2013). İlişkisel tarama modeli ise iki ve daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını, miktarını ve yönünü açıklamayı amaçlar (Karasar, 2012).

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, araştırma sorunsalı ile ilgili olarak araştırmacı tarafından belirlenmiş özelliklere sahip kişi, olay, nesne ya da durumlardan oluşturulan ve tesadüfi olmayan örnekleme yöntemidir. Bu örnekleme yönteminde veriler, evrenden en hızlı, en kolay ve en ekonomik şekilde toplanır (Büyüköztürk, vd. 2013).

Araştırmanın evreni ve örneklemini aynı olup Türkiye Tenis Federasyonu' na bağlı olarak görev yapan 3' ü kadın, 51' i erkek toplam 54 tenis başhakemi oluşturmaktadır. Türkiye Tenis Federasyonu resmî web sayfasından elde edilen verilere göre ülkemizde 65 tenis başhakemi görev yapmaktadır (<https://www.ttf.org.tr/>). Araştırmanın etik açıdan uygunluğu için, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır

2.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması aşamasında üç form kullanılmıştır. Öncelikle, araştırmanın amacına uygun olarak araştırmacı tarafından, kişisel bilgi formu oluşturulmuştur. Bu formda katılımcılara 5 soru sorulmuş ve demografik özellikler belirlenmiştir. Katılımcıların iletişim kaygısı düzeyleri, McCroskey (1982) tarafından geliştirilen, Çakmak (2014) tarafından Türkçe' ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan, İletişim Kaygısı Ölçeği/İKÖ-24 (Personal Report of Communication Apprehension/PRCA-24) kullanılarak ölçülmüştür. İletişim kaygısını ölçmek için kullanılan en yaygın ölçektir (Levine ve McCroskey, 1990; Salazar, 2016). Bu ölçek, çeşitli ortamlarda bireylere kaygı derecelerini soran, dört boyutlu 24 maddelik Likert tipi bir ölçektir. Genel, grup, toplantı ve kişilerarası alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçek 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında değişen puanlara sahiptir. İKÖ-24 puanları 24 ile 120 arasında değişir; daha düşük puanlar daha düşük iletişim kaygısı düzeylerini ve daha yüksek puanlar daha yüksek iletişim kaygısı düzeylerini gösterir. İKÖ-24 için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .92' dir (McCroskey, 1977). İletişim kaygısı düzeyleri üç şekilde tanımlanmaktadır: (1) düşük = 24-50, (2) orta = 51-80 ve (3) yüksek = 81-120. Bunun yanı sıra, İKÖ-24 için sadece üç düzeyin kullanıldığı çalışmalar mevcuttur. Ek olarak, İKÖ-24, araştırmacının alt puanları kullanarak genel, grup, toplantı, kişilerarası alt boyutlarında da iletişim kaygısı düzeylerinin incelemesine olanak sağlar (Çakmak, 2014).

Araştırmaya katılan hakemlerin karar verme tarzlarını belirlemek için, Mann vd. (1998) tarafından geliştirilen ve Deniz (2004) tarafından Türkçe' ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Melbourne Karar Verme Ölçeği (Melbourne Decision Making Questionary I-II) (MKVÖ I-II) kullanılmıştır. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, karar vermede öz saygıyı (6 madde), ikinci bölüm ise karar verme tarzlarını belirler (22 madde). Ölçek doğru (2), bazen doğru (1) ve doğru değil (0) arasında değişen puanlara sahiptir. Daha yüksek puanlar, daha yüksek öz saygıyı ve daha yüksek karar verme tarzını gösterir (Mann vd., 1997). Ölçek 4 alt boyuta sahiptir. Bunlar; dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme tarzlarıdır. Deniz (2004), yapmış olduğu geçerlik

ve güvenilirlik çalışması sonucunda alt boyutlara ait Cronbach alfa katsayılarını dikkatli karar verme, .80; kaçınan karar verme, .78; erteleyici karar verme, .65 ve panik karar verme, .71 olarak bulmuştur. Karar vermede özsaygı için ise Cronbach alfa .72 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada kullanılan ölçeklerin kullanım izinleri, ilgili bilim insanlarından elektronik ortamda alınmıştır. Ölçekler elektronik ortamda hazırlanarak TTF' ye bağlı olarak görev yapan başhakemlere mail yoluyla iletilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri cinsiyet, yaş, eğitim durumu, başhakemlik kademesi ve başhakemlik süresidir. Bağımlı değişkenleri ise, iletişim kaygısı düzeyleri ve karar verme tarzlarıdır.

Çalışmada yer alan kategorik veriler frekans ve yüzde ile; sürekli veriler minimum-maksimum değer, aritmetik ortalama ve standart sapma ile ifade edildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu skewness ve kurtosis değerlerine bakılarak incelendi. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi yapıldı. İKÖ-24 ve MKVÖ I-II arasındaki ilişkiye yönelik regresyon analizi çok değişkenli regresyon analizi kullanılarak yapıldı. Veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edildi. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

3. BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikleri (n) ve (%)

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	3	5,6
Erkek	51	94,4
Yaş		
18-29	10	18,5
30-41	30	55,6
42 ve üzeri	14	25,9
Eğitim Durumu		
Lise/Ön lisans	15	27,8
Lisans/Lisansüstü	39	72,2
Başhakemlik Kademesi		
1	51	94,4
2	3	5,6
Başhakemlik Süresi		
1-5 yıl	15	27,8
6-10 yıl	12	22,2
11 yıl ve üzeri	27	50,0

Katılımcıların %94,4'ü erkek olup %55,6'sı 30-41 yaş grubundandır. Lisans/Lisansüstü eğitim mezunu katılımcı oranı %72,2'dir. %94,4'ünün başhakemlik kademesi 1. kademedir. %50'si 11 yıl ve üzeri başhakemlik deneyimine sahiptir.

Tablo 2. Katılımcıların İKÖ-24 Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu (Min., Max., Ort., Std. Sapma)

İKÖ-24	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Toplam Puan	51,00	68,00	58,43	3,61
Grup Alt Boyutu	14,00	21,00	18,02	1,75
Toplantı Alt Boyutu	7,00	20,00	13,81	2,69
Kişilerarası Alt boyutu	8,00	16,00	11,48	1,83
Genel Alt Boyutu	11,00	18,00	15,11	1,41

Tablo 2'de katılımcıların İKÖ-24 alt boyutları ve ölçek toplamından aldıkları puanların dağılımları verilmiştir. Katılımcılar İKÖ-24 toplamından en düşük 51, en yüksek 68 puan almışlardır. Toplam puan ortalaması $58,43 \pm 3,61$ 'dir.

Tablo 3. Katılımcıların MKVÖ I-II Puanlarının Betimsel İstatistik Tablosu (Min., Max., Ort., Std. Sapma)

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
MKVÖ-I	2,00	8,00	5,98	1,31
MKVÖ-II				
Dikkatli	0,00	12,00	6,39	2,39
Kaçınan	3,00	12,00	6,81	2,35
Erteleyici	1,00	10,00	5,89	2,08

Panik

1,00

9,00

5,41

2,01

Tablo 3'te katılımcıların MKVÖ I ve II'den aldıkları puanların dağılımları verilmiştir. Katılımcılar MKVÖ I'den en düşük 2, en yüksek 8 puan almışlardır. Toplam puan ortalaması $5,98 \pm 1,31$ 'dir. MKVÖ II'nin alt boyut puanları ayrı ayrı değerlendirilmekte olup toplam puan kullanılmamaktadır. Dikkatli alt boyutu puan ortalaması $6,39 \pm 2,39$; Kaçınan alt boyutu puan ortalaması $6,81 \pm 2,35$; Erteleyici alt boyutu puan ortalaması $5,89 \pm 2,08$; Panik alt boyutu puan ortalaması $5,41 \pm 2,01$ 'dir.

Tablo 4. Katılımcıların İKÖ-24 ve MKVÖ I-II Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Analizi Sonuçları

İKÖ-24		MKVÖ I	MKVÖ II			
			Dikkatli	Kaçınan	Erteleyici	Panik
Grup Alt Boyutu	r	0,263	-0,150	0,157	-0,165	-0,130
	p	0,055	0,278	0,258	0,233	0,347
Toplantı Alt Boyutu	r	-0,354	-0,109	-0,182	-0,314	-0,045
	p	0,009*	0,434	0,189	0,021*	0,747
Kişilerarası Alt boyutu	r	-0,264	-0,337	-0,225	-0,248	-0,500
	p	0,054	0,013*	0,102	0,070	<0,001*
Genel Alt Boyutu	r	0,154	0,004	-0,182	0,011	-0,063
	p	0,265	0,979	0,188	0,939	0,652
Toplam Puan	r	-0,210	-0,323	-0,244	-0,436	-0,374
	p	0,128	0,017*	0,075	0,001*	0,005*

*: $p < 0.05$, pearson korelasyon analizi

İKÖ-24 ölçeğinin Toplantı alt boyutu ile MKVÖ I arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmüştür ($p < 0.05$). İKÖ-24 ölçeğinin Toplantı alt boyut puanı arttıkça MKVÖ I puanları azalmaktadır.

İKÖ-24 ölçeğinin Toplantı alt boyutu ile MKVÖ II'nin Erteleyici alt boyutu arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmüştür ($p < 0.05$). İKÖ-24 ölçeğinin Toplantı alt boyut puanı arttıkça MKVÖ II'nin Erteleyici alt boyutu puanları azalmaktadır.

İKÖ-24 ölçeğinin Kişilerarası Alt boyutu ile MKVÖ II'nin Dikkatli alt boyutu ve Panik alt boyutu arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmüştür ($p < 0.05$). İKÖ-24 ölçeğinin Toplantı alt boyut puanı arttıkça MKVÖ II'nin Dikkatli alt boyutu ve Panik alt boyutu puanları azalmaktadır.

İKÖ-24 ölçeğinin toplam puanı ile MKVÖ II'nin Dikkatli alt boyutu, Erteleyici alt boyutu ve Panik alt boyutu arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmüştür ($p < 0.05$). İKÖ-24 ölçeğinin toplam puanı arttıkça MKVÖ II'nin Dikkatli alt boyutu, Erteleyici alt boyutu ve Panik alt boyutu puanları azalmaktadır.

İKÖ-24 ölçeğinin Grup alt boyutu ile MKVÖ I ve II arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmemiştir ($p > 0.05$).

İKÖ-24 ölçeğinin Genel alt boyutu ile MKVÖ I ve II arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki görülmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 5. Tenis Baş Hakemlerinin İKÖ-24 ve MKVÖ I-II Arasındaki İlişkiye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SE	%95 Güven aralığı		Standardized		p	R ²	F ₍₅₋₄₈₎	p
			Alt Sınır	Üst Sınır	β	t				
Sabit	67,739	2,602	62,508	72,971		26,035	0,000	0,204	3,711	0,006*
MKVÖ-I	-0,569	0,340	-1,251	0,114	-0,206	-1,675	0,100			
MKVÖ-II										
Dikkatli	-0,157	0,235	-0,629	0,315	-0,104	-0,670	0,506			
Kaçınan	-0,003	0,216	-0,438	0,432	-0,002	-0,014	0,989			
Erteleyici	-0,539	0,248	-1,038	-0,039	-0,310	-2,169	0,035*			
Panik	-0,317	0,281	-0,882	0,249	-0,177	-1,126	0,266			

*: $p < 0.05$

MKVÖ-I ve MKVÖ-II'nin Dikkatli, Kaçınan, Erteleyici ve Panik alt boyutlarının İKÖ-24 değişkenini yordama düzeyini belirlemek amacıyla çok değişkenli regresyon analizi yapılmıştır.

Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli $F(5-48)=3,711$, $p=0,006$ ve bağımlı değişkendeki varyansın %20'sinin ($R^2_{\text{adjusted}}=0,204$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulunmuştur. Buna göre MKVÖ-II'nin Erteleyici alt boyutu İKÖ-24 değişkenini olumsuz ve anlamlı olarak yordamaktadır $\beta = -0,310$, $t(48) = -2,169$; $p=0,035$.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma kapsamında Türkiye' deki tenis başhakemlerinin iletişim kaygı düzeyleri ile karar verme tarzları arasındaki ilişki inceleme konusu olmuş ve elde edilen bulgular, mevcut literatür kapsamında tartışılmıştır.

Tenis başhakemlerinin karar verme tarzlarına ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, öz-saygı düzeylerinin alınan ortalama puana göre yüksek olduğu, karar verme tarzlarının ise dikkatli alt boyutunda ($\bar{x}=6,39$), kaçınan alt boyutunda ($\bar{x}=6,81$), erteleyici alt boyutunda ($\bar{x}=5,89$) ve panik alt boyutunda ($\bar{x}=5,41$) olduğu ve genel olarak orta seviyede olduğu söylenebilir. Diğer alt boyutlar birbiriyle karşılaştırıldığında en yüksek karar verme tarzının kaçınan alt boyutunda olması dikkat çekicidir. İkinci sırada yer alan dikkatli alt boyutunun ise başhakemlerinin görevlerini yerine getirirken özen gösterdiklerini ve sağlıklı karar verme çabalarını göstermektedir. Karar vermenin bir beceri işi olduğu, baskı altında karar vermenin ise önemli bir ustalık olduğu düşünülürse, Türkiye Tenis Federasyonu tarafından başhakemlere yönelik verilecek hizmet içi eğitimlerin ya da hakem gelişim seminerlerinin içeriğinde, karar verme becerileri konusuna özel eğitim içeriklerinin oluşturulması önemlidir.

İletişim kaygısı seviyelerinin ise toplam puanları ve tüm alt boyutlarında orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Her spor branşında olduğu gibi, tenis maçlarının yönetiminde verecekleri objektif kararlarla önemli bir yere sahip olan tenis hakemlerinin iletişim kaygı seviyelerinin orta düzeyde olması makul bir sonuç olarak kabul edilebilir. Görevlerini yapmaları konusunda yüksek kaygı seviyesinin olumsuz etkileri olabileceği gibi, düşük kaygı seviyesinin de olumsuz bir etkisi olacağı düşünülmektedir.

İletişim kaygısı ölçeği toplantı alt boyutu ile karar verme ölçeği/öz-saygı arasında ters yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani tenis başhakemlerinin iletişim kaygıları toplantı alt boyutunda arttıkça, karar verme tarzı öz-saygı puanlarının azaldığı söylenebilir. Aynı şekilde iletişim kaygısı toplantı alt boyutu puanları arttıkça, karar verme tarzlarının erteleyici alt boyut puanları azalmaktadır. Tenis başhakemlerinin iletişim kaygısı toplam puanlarına baktığımızda negatif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır, buna göre iletişim kaygısı puanı arttıkça, dikkatli, erteleyici ve panik karar vermenin azaldığı söylenebilir.

İletişim kaygısının alt boyutlarından grup alt boyutu ve genel alt boyutu ile başhakemlerin karar verme tarzları (MKVÖ I-II) arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde, spor insanları genelinde karar verme tarzlarının farklı demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı sıklıkla incelenmiştir. Koçak ve Özbek (2010), 130 tenis hakemlerinin karar verme tarzlarını inceledikleri çalışmada, hakemlerin cinsiyet değişkeni açısından karar verme tarzlarında anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir. Aynı şekilde Bahadır ve Certel (2013)' de, hakemlerin cinsiyet ve hakemlik deneyimine göre karar verme tarzlarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varmışlardır. İlgili literatüre bakıldığında cinsiyet değişkenleri açısından farklı çalışmalarda da aynı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (Deniz, 2002; Aşaroglu, 2007; Çetin, 2009). Buss (1980) iletişim kaygısının artmasına neden olabilecek temel unsurlardan birinin cinsiyet farklılığı olduğunu ileri sürmüştür (akt. Joy, 2009). Koçak ve Özbek (2010), 130 tenis hakemlerinin karar verme tarzlarını inceledikleri çalışmada, hakemlerin eğitim durumu değişkenine göre karar verme tarzlarında anlamlı bir fark olmadığını belirtmişlerdir. Orta (2000), doğru hakemlik davranışlarını göstermede eğitim seviyesinin önemli rol oynadığını belirtmiştir (akt., Bahadır ve Certel, 2013). Koçak ve Özbek (2010), 130 tenis hakemlerinin karar verme tarzlarını inceledikleri çalışmada, hakemlerin yaş değişkenleri ile panik karar verme tarzları alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre hakemlerin yaşı arttıkça, karar verirken panik olma seviyelerinde düşüş tespit edilmiştir.

Literatür incelendiğinde hakemlerin karar verme tarzlarını belirlemeye yönelik çalışmalara rastlanmaktadır. Ancak tenis hakemleri özelinde iletişim kaygısı düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırmaya rastlanmadığı gibi iletişim kaygısı düzeyleri ile karar verme tarzlarının birlikte kurgulandığı bir araştırma

ile de karşılaşmamıştır. Bu açıdan araştırmanın alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bundan sonra yapılacak araştırmalara yol gösterici olması bakımından önemli görülmektedir.

Spor Bilimleri Fakülteleri çatısı altında Hakemlik bir bölüm olarak okutulmaya başlanabilir. Burada alınan eğitimlerle daha donanımlı, vizyon sahibi ve alanında eğitimli hakemlerin yetişmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca çeşitli simülasyon programları ile hakemlere yönelik gelişim seminerleri hem içerik hem de nicel açıdan zenginleştirilebilir. Özellikle liderlik, çatışma yönetimi, iletişim becerileri, beden dili kullanımı, problem çözme teknikleri ve karar verme becerileri gibi ders içerikleri ile oluşturulmuş eğitimler verilebilir.

Hakemlerin düzenli olarak bir mentör desteği alması sağlanabilir. Bunun sonucunda karar verme konusunda zorlanan, karar verirken kendisini baskı altında hisseden hakemlerin daha sağlıklı karar vermeleri ve özgüvenlerinin artması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

Avşaroğlu, S. (2007). Evaluation of self-esteem in decision making, decision making styles and Stress Coping Styles in terms of Self-esteem and some variables. Unpublished Doctorate Dissertation. Seljuk University Social Sciences Institute, Konya

Bahadır, Z. & Certel, Z. (2013). Evaluation of life satisfaction, self-esteem in decision-making and decision-making styles of weightlifting referees. Ovidius University, Annals, Series Physical Education and Sports/Science, Movement and Health, 13(2):582-587.

Buss, A. H. (1980). *Self-consciousness and social anxiety*. San Francisco: W.H. Freeman.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Çakmak, V. (2014). İletişim kaygısının sosyal medya kullanımı üzerine olan etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine örnek olay incelemesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Çetin, M. Ç. (2009). Comparative evaluation of decision making styles, social skill levels and stress coping styles in terms of some variables among the students of school of physical education and sports. Unpublished Doctorate Dissertation. Gazi University, Education Sciences Institute, Ankara

Chiu, C. H., Hung, C. S., Ho, Y. H., & Li, T. L. (2010). Prediction of ball placement using computer simulation for wheelchair players in table tennis singles. *International Journal of Sport and Exercise Science*, 2(1):1-6.

Cole, J. G. & McCroskey, J.C. (2003). The association of perceived communication apprehension, shyness, and verbal aggression with perceptions of source credibility and affect in organizational and interpersonal context. *Communication Quarterly*, 5(1):101- 110.

Cui, J., Liu, Z. & Xu L. (2017). Modelling and simulation for table tennis referee regulation based on finite state machine. *Journal of Sport Sciences*, 35(19):1888-1896 doi:10.1080/02640414.2016.1241417

Deniz, E. M. (2004). Investigation of the relation between decision making self- esteem, decision making style and problem solving of the university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15, 23-25.

Deniz, M. E. (2002) Comparative evaluation of decision-making styles and social skill level in terms of ta-dominant ego states and personal qualities among the university students. Unpublished Doctorate Dissertation. Seljuk University, Social Sciences Institute, Konya.

Falcione, R. L., McCroskey, J. C. & Daly, J. A. (1977). Job satisfaction as a function of employees' communication apprehension, self-esteem, and perceptions of their immediate supervisors. *Communication Yearbook*, 1:363-376.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Koçak, F. & Özbek, O. (2010). Decision making self-esteem and decision making styles of Turkish tennis referees. Ovidius University, Annals, Series Physical Education and Sports/Science, Movement and Health, 2:494-496.

- Levine, T. R. & McCroskey, J. C. (1990). Measuring trait communication apprehension: A test of rival measurement models of the PRCA-24. *Communication Monographs*, 57:62-72.
- Mann, L., Burnett, P., Radford, M. & Ford, S. (1997). The Melbourne Decision Making Questionnaire: An Instrument for Measuring Patterns for Coping with Decisional Conflict. *Journal of Behavioral Decision Making*, 10: 1-19.
- McCroskey, J. C. (1982). *An Introduction to Rhetorical Communication*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- McCroskey, J. C. (1977). Oral communication apprehension: A summary of recent theory and research. *Human Communication Research*, 31(1):78-96.
- McCroskey, J. C. & Richmond, V. P. (1979). The impact of communication apprehension on individuals in organizations. *Communication Quarterly*, 27(1):55-61.
- Salazar, L.R. (2016). The relationship between compassion, interpersonal communication apprehension, narcissism and verbal aggressiveness. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1):1-14.
- Joy A.J. (2009). Gender dissimilarity and leader-member exchange: The mediating effect of communication apprehension. *Emerging Leadership Journeys*, 2(1):3-16.
- Julian, R., Kristiyanto, A. & Purnama, K.S. (2019). Mental skills tennis referee: Study on tennis referee Asian Games and Asian Para Games Indonesia 2018. *Journal of Education, Health and Sport*, 9(4):210-219.
- <https://www.ttf.org.tr/> (Türkiye Tenis Federasyonu 23.04.2021). Merkez Hakem Kurulu Talimatı. Erişim adresi: https://www.ttf.org.tr/assets/files/2013_MERKEZ_HAKEM_KURULU_TAL%C4%B0MATI.pdf

